

ЕСХИЛ

АГАМЕМНОН

Част 1 от „Орестия“

Превод от старогръцки: Александър Ничев, 1967

chitanka.info

ЛИЦА

СТРАЖ
ХОР ОТ АРГОСКИ СТАРЕЙШИНИ
КЛИТЕМНЕСТРА
ВЕСТИТЕЛ
АГАМЕМНОН
КАСАНДРА
ЕГИСТ

ПРОЛОГ

СТРАЖ

Аз моля боговете за спасение —
година вече съм на пост! На покрива
на този дом Атреев^[1] като пес лежа
и гледам тия нощни звездни сборища.
И знам звездите, светлите властители,
които носят пек и мраз на смъртните,
научих им и залезът, и изгревът.
А ето, днес очаквам знаци факелни,
сияен плам, с победното вестие,
че в плен е Троя. С вярващо, мъжествено
сърце ми повелява тъй царицата.
Откакто лягам върху оросеното
легло, което не спохождат сънища,
ни сладък сън — страхът е с мене винаги,
че може да затвори сън очите ми.
Река ли да запея, та чрез песните
от морни взори да прогоня дрямката,
аз плача за злочестите Атреевци,
че няма вече прежното им щастие.
Дано с добро завърши днес теглото ми,
и с блага вест в нощта проблесне огънят!

Далече блясва огнен знак.

Привет на тебе, нощен пламък! Дневен зрак
си ти за нас, и в Аргос много хорове
ще пеят за великото събитие!
Ура! Ура!
Ще тичам да обадя на съпругата

на Агамемнон, да се вдигне радостна
да възликува, като види пламъка
от своя дом, защото — взет е Илион!
Това ми казва блясъкът на огъня!
Аз пръв ще поведе хорото весело.
Добро ще известя на господарите,
че ето три шесторки ми се паднаха^[2]!
Да може, като дойде царят, милата
ръка да уловя за миг с ръката си!
За другото мълча. Върху езика ми
е стъпил вол. А този дом, да можеше,
би казал всичко. Който знае, с него аз
говоря, но не знае ли — и аз не знам.

(Излиза.)

Влиза Хорът.

---

[1] *Атреев* — на Атрей, цар на Микена, баща на Агамемнон и Менелай. ↑

[2] *Три шесторки ми се паднаха* — изразът е зает от играта на зарове, където трите шесторки са най-големият възможен успех. ↑

ПАРОД

ХОР

Вече десет години, откак Приам
страховитият враг
Агамемнон, а с него и цар Менелай —
двупрестолни, двужезли по воля на Зевс,
два юнака могъщи, чада на Атрей —
са повдигнали хилядокорабна рат
от тая земя
и на бой са потеглили с нея.
Те се носеха в бран с пронизителен вик —
като хищни орли
от безмерна болезка за свидни деца
над гнездата си, горе в простора, кръжат
и гребат със веслата на своите крила,
че напусто е бил
тежък труд по невръстно потомство.
Ала чува отгоре или Аполон,
Или Пан^[1], или Зевс тоя жалостен вик
на пернатите свои съседи, и той
изпровожда за тях
възмездителка и отмъщава.
Тъй проводи Атридите мощният Зевс
Против Париса^[2], против коварния гост.
За жена многомъжна^[3] в безбройни борби
отмаляваха воински тежки ръце,
Колене се подгъваха в беля прах
и се чупеха копия в първия бой.
Зевс отсъди така —
за данайци^[4] и за троянци.
Ето стана сега,
както стана. Изпълва се горка съдба.

С възлияние, с дар и със сълзи човек
не смирява суровия, пагубен гняв
на студени, безогнени жертви.
А пък ние, с презряната старческа плът,
не потеглихме в бран, а останахме тук
и подкрепяме днес
върз тоягите своята мощ на деца.
Че сърцето в детинските крехки гърди
е подобно на старото: няма духът
на войната. Какво е човек престарял,
на когото са увехнали всички листа?
Той пристъпва триног^[5], не по-силен е той
от невръстно дете,
като призрак сред бял ден блуждае!
Ти, о дъще на цар
Гиндарей^[6], Клитемнестро, царице, какво
се е случило? Що си узнала, кажи!
И каква новина
те накара да жертвуваш дари?
Че на вси богове, що закрилят града —
на небесни, на адски, на тръжници, — днес
върз олтарите, виж,
са запалени дари богати.
Тук един, татък друг — се издига дори
до небесния свод
светъл пламък, подхранван от кротката реч
на священото масло, което струи
дълбоко под царски чертог.
Туй, което е редно, което не е
светотатно, вести,
Излекувай тревожната моя душа!
Ту изникне в сърцето ми помисъл зла,
ту от жертвите дойде надеждата в миг
и прокуди от мен ненаситната скръб,
от която повече духът ми.

Строфа

Мога да кажа за благи поличби, с които юнаци
тръгнаха в поход — нали богове са ми дали
мощ да пея
в моята старческа възраст, —
как два юнака^[7] с власт престолна, на млада Елада
сговорни вожди,
с копия в твърди ръце, поведе свирепата птица
срещу Тевкрида^[8];
птичи царе се явиха на вождите корабни —
първият черен, а другият —
бял откъм гърба.

И дойдоха отдясно, до царския дом,
там, във гнездото открито;
стръвно разкъсваха зайка с утроба непразна — не смогна
от тях да се избави тя.
Скърби, ах, скърби кажи! Но да възтържествува доброто!

Антистрофа

Мъдрият войсков жрец^[9] вижда хищните птици, той вижда
в зайцеубийските двамата мощни Атриди,
двата вожда.
И тълкувателят рече:
„До-ще ден, тая войска, ще превземе града на Приама
Всички богатства,
що е натрупал народът в царските кули, Съдбата
силом ще грабне.
Само дано божи гняв не разчупи юздата, кована
в полята на Илион!
Гневна е сега
Артемида^[10], пречистата — в този дворец
лихите бащини псета
бедната зайка разкъсаха със неродените рожби.
Тя мрази орлови пир!“
Скърби, ах, скърби кажи! Но възтържествува доброто!

Епод

„Прекрасната грижовно бди
над крехките рожби на свирепи лъвове,
над малките бозайници на всяка
    полска твар, затова тя иска
    тия поличби да се е сбъднат.
Птичите знаци дойдоха отдысно, но пак са злокобни.
Пеана^[11], изцелителя, зова!
Нека не спира данайските кораби днес Артемида
с вятър противен,
нека не иска в замяна чудовищна жертва,
извор на разпри в рода, на омраза и страх от съпруга!
Страшна се връща отново
хитрата Ярост, която мъсти за погубена рожба!“
Жрецът обадил
много сполуки, но също предрекъл,
гледайки птиците, горка съдба за чертозите царски.
Нему пригласяй!
Скърби, ах, скърби кажи! Но възтържествува доброто!

Първа строфа

Зевс! Който и да бъде той,
    нему щом е драго тъй,
    тъй го назовавам аз!
Аз размислям и не знам
със кого да го сравня:
само със Зевс — като мисля как мога да махна
    своите напразни грижи!

Първа антистрофа

Бог, който някога е бил
    мощен, дързък и велик,
    сякаш че не е живял.
Онзи, що дойде след туй,

си отиде победен.
Който от все сърце пее прослава на Зевса,
той постига висша мъдрост.

Втора строфа

Зевс ни води към добро,
той е дал могъщ закон:
чрез страданието — ум!
И насън
капе връз сърцето страх —
помни то зли дела — тъй човек
неусетно става друг,
мъдър. Божества престолни
пращат този тежък дар.

Втора антистрофа

А по-възрастният вожд^[12]
на ахейската войска
своя жрец не укори —
той прие
мълком своя горък дял.
Няма път, няма мир, вдигна глас
цялата ахейска рат,
дето спря срещу Халкида^[13],
при авлидски брегове^[14].

Трета строфа

Задухал от Стримон^[15] противен вятър,
Бавен, съдбовен, глад, невярна пристан,
на стройна рат,
съсипват се дървото и въжетата,
напразно вече тъй отдавна чакат
и губят мощ аргивски млади воини.

Но жрецът призова
Артемида и с ясно слово
Възвести за ужасното средство^[16].
    Ах, не срази с толкова зло
    Вихърът лих двете сърца!
    Хвърлиха в скръб жезлите те
    и не сдържаха плача си.

Трета антистрофа

По-старият от вождовете рече:
„Беда голяма, ако не послушам!
И пак беда —
да жертвувам детето си, украсата
на моя дом, и тъй с момински кърви
да опетня ръцете свои бащини!
Кое не е беда?
Да напусна ли тази флота
и сгреша пред съюзни вожди?
    Щом, за да спре вихърът лих,
    трябва да дам нейната кръв,
    с право и те могат от мен
    да я поискат! Да бъде!“

Четвърта строфа

И след като зажегли мисълта си
в ярема на съдбата и настана
обрат съдбовен, нечестив,
нечист — позна той всяка дръзка мисъл.
Че първа лудостта с позорни речи
Подтиква смъртния човек
към дързост. И принесе той
във жертва своята дъщеря,
за женоотмъстителния поход^[17]
    път на войската да стори.

Четвърта антистрофа

И ни молби, ни горък вопъл: „Татко!“,
нито моминска възраст пощадиха
войнолюбивите царе.
Бащата стори знаци на слугите
да се помолят, после — да я вдигнат
като козле, да я прострат,
увита в дрехите ѝ, там,
върз жертвеника, да държат
затворени устата ѝ прекрасни —
клетвена реч да не каже

Пета строфа

Под нямото, суровото насилие!
Когато падна нейната шафранена
одежда, тя със скръбен взор
жервоприносителите стрелна.
Подобно на картина, тя жадуваше
да проговори. В прежни дни
на бащини богати мъжки пирове
бе пяла тя с нежен глас — триж блажен мил баща
прославяше тя с песен
при третото честито възлияние^[18].

Пета антистрофа

А после — не видях, не казвам другото!
Не бяха все думите на Калхаса^[19].
Че дава Справедливостта
знания на страдащите. Злото,
щом дойде, ще го видиш, не мисли сега!
Та да не знаеш е беда!
А то ще блесне с дневното сияние.
Дано с добро дойде то, както днес моли тя,
най-близката на царя,

едничката закрилица на Апия^[20].

---

[1] *Пан* — вж. забел. към ст. 448 на „Персите“. ↑

[2] *Парис* — син на троянския цар Приам, похитител на спартанската царица Елена. ↑

[3] *Многомъжната жена* е Елена. ↑

[4] *Данайци* — така се наричали съюзните войски, които под предводителството на Агамемнон обсадили и превзели Троя. ↑

[5] *Той пристъпва триног* — подпирайки се на тояга. ↑

[6] *Тиндарей* — цар на Спарта, баща на Клитемнестра и Елена. ↑

[7] *Двата юнака* са Агамемнон и Менелай. ↑

[8] *Тевкрида* — Трояда, областта с главен град Троя, наречена така по името на първия си цар Тевкър. ↑

[9] *Мъдрият войсков жрец* е Калхас; срв. ст. 249. ↑

[10] *Артемидата* като покровителка на младите горски и полски животни. ↑

[11] *Пеан* (или *Пеон*) — бог-лекар, отъждествяван с Аполон. ↑

[12] *По-възрастният вожд* е Агамемнон. ↑

[13] *Халкида* — главен град на остров Евбея. ↑

[14] *Авлидски брегове* — на Авлида, пристанищен град в Беотия.

↑

[15] *Стримон* — река в Тракия, дн. Струма. ↑

[16] *Ужасното средство* е жертвоприношението на Ифигения. ↑

[17] *Женоотмъстителният поход* — Троянската война, чрез която данаидите отмъщават за грабването на Елена. ↑

[18] *Третото честито възлияние*. На пиршествата били извършвани три възлияния, последното от които — винаги в чест на Зевс-Спасител. Към Зевс били отправяни прославни песни и молитви.

↑

[19] *Калхас* е птицегадателят на ахейската войска. ↑

[20] *Апия* е Арголида; срв. „Молителките“, ст. 267–274. ↑

ПЪРВИ ЕПИЗОД

Влиза Хорът.

ХОР

Дойдохме, Клитемнестро, с почитания.
Защото дълг е да се тачи царева
жена, когато тронът на съпруга ѝ
е празен. С радост бихме чули — вести ли
узна, или с надежда сладка жертвуваш.
Но ако ти мълчиш, не настояваме.

КЛИТЕМНЕСТРА

О, с благи вести, както казват хората,
от майка-нощ дано се пръкне утрото!
Радостта надхвърля днес надеждата.
Приамовия гард превзеха нашите!

ХОР

Що думаш! Ах, не можем да повярваме!

КЛИТЕМНЕСТРА

Ахейска стана Троя — не разбрахте ли?

ХОР

От радост насълзиха се очите ми!

КЛИТЕМНЕСТРА

Да, взорът ви твърди, че сте ми предани!

ХОР

Какво, надеждна ли е новината ти?

КЛИТЕМНЕСТРА

Да, как не! Само — да не ме измами бог!

ХОР

Дали не вземаш сънища за истини?

КЛИТЕМНЕСТРА

О, в блян на морен дух не бих повярвала.

ХОР

Не те ли пълнят с радост празни слухове?

КЛИТЕМНЕСТРА

Присмиваш ми се като момиченце.

ХОР

От колко време са превзели Илион^[1]?

КЛИТЕМНЕСТРА

От тази нощ, от майката на този ден.

ХОР

И кой вестител се яви тъй вихрено?

КЛИТЕМНЕСТРА

От Ида^[2] Хефест прати светли пламъци,
и факлите предават плам вестителен
един след друг. От Ида — на Хермейските
чукари в Лемнос^[3]. Островните пламъци
прие Атон^[4], връхът на Зевса. След това
висок и мощен се издигна пътникът
сияен, та прехвърли весел морския
простор, и като слънце пръсна огнена
позлата към върхарите на Макистос^[5].
А стражът там не закъсня, не бе надвит
от сън, и своята служба не забрави той,
та пламъкът достигна до еврипските
води^[6], далеч, до стражите в Месапия.

А те запалват стара хвойна — купище —
и тъй препращат още по-насам вестта.
Могъщ и с неотслабена сила, пламъкът
прехвърли като месечина светнала,
Азопово поле^[7], и в китеронските
скали^[8] събуди сменното сияние.
На този плам отвърна мигом стражата,
запали огън по-голям, от колкото
бе казано. През Горгопида^[9] пламъкът
прескочи, стигна Египланкт^[10] със заповед
до стражите да не забравят огъня.
И те запалват и препращат с буйна мощ
огромна огнена брада, та блясъкът
да мине склона стръмен на саронското
пристанище^[11]. Па скочи, па дойде след туй
до върха на Арахна^[12], до крайградските
скали двореца на Атридите.
Правнук е този пламък на идейския^[13].
Така разпоредих на факлоносците —
един на друг да си предават пламъка.
Тъй победи и първият, и сетният
бегач. Това е моето свидетелство,
изпрати ми го моят мъж Илион.

ХОР

Ще се помолим, жено, на безсмъртните.
Бих желал да чуя пак словата ти,
отново да ме смае новината ти.

КЛИТЕМНЕСТРА

Днес Троя е в ръцете на ахейците.
И сякаш чувам несъгласни викове.
Налей оцет и масло в съд — и никога
не ще се те съединят приятелски.
Така и победени с победители
не сливат глас. Различна е съдбата им.

Едните са се свлекли между трупове
на братя, на мъже и на родители,
чиято участ те, децата, никога
не ще оплачат с глас свободен. Другите —
след нощното сражение се втурнали
да се наситят с туй, което в Илион
намерят и не пазят редовете си.
Не, всеки воин е изтеглил жребия,
и негов дом е всяка от превзетите
троянски къщи, няма вече нощната
роса и голата земя. И радостен
и без да се бои, ще спи той цяла нощ.
И ако боговете и светините
на този край поробен тачат, никога
не ще изпадне в робство победителят.
Дано не върхлети бойците някаква
греховна страст да грабят забраненото!
Защото трябва пак за към родината
да минат пътя, който са изминали.
Но даже да не съгреси войската ни,
Ще се разбудят кървите на мъртвите,
макар че няма ново злодеяние.
Това ти казвам аз, жената! Правото
да победи, да няма колебание!
Аз искам да изпитам пълно щастие!

ХОР

Жена, мълвиш разумно, като мъдър мъж.
А аз, изслушал верните известия,
Сега ще изрека слова молитвени.
Че бог ми дава радост подир мъките.

Калитемнестра излиза.

Повелителю, Зевсе! Приятелко Нощ!
Ти, която ни даде победа!

Връз троянските крепости хвърлихте вий
всепокриваща мрежа, и нито голям,
нито малък ще наиде избавя сега
от голямото зло,
от бедите на тежка робия!
Славя Зевса велик, че извърши това
и въздаде на госта! На Париса това
отмъщава! Отдавна опънал бе той
тетива, и не литна стрелата без цел
и без време далеч над звездите.

---

[1] *Илион* — Троя. ↑

[2] *Ида* — планина в Троада; *Хефест* — бог на огъня, тук — самият огън, запален на Ида. ↑

[3] *Лемнос* — остров в северната част на Егейско море. ↑

[4] *Атон* — планина в Халкидическия полуостров. ↑

[5] *Макистос* — планина в Евбея. ↑

[6] *Евриски води* — протокът между Евбея и континентална Гърция. *Месания* — планина в Източна Беотия. ↑

[7] *Азопово поле* — равнината, през която тече река Азоп, в Беотия. ↑

[8] *Китеронските скали* — на Китерон, планина между Беотия и Атика. ↑

[9] *Горгопида* — езеро в коринтската област. ↑

[10] *Египланкт* — планина в Мегарида, югозападно от Атика. ↑

[11] *Саронското пристанище* — залив в Егейско море, между Атика, Мегарида и Арголида. ↑

[12] *Арахна* — планина в Арголида. ↑

[13] *Идейски* — от Ида; срв. забел. към ст. 281 ↑

ПЪРВИ СТАЗИМ

ХОР

Първа строфа

Ще кажат, че от Зевс е този удар.
Това е твърдо лесно да се види.
От Зевс е тяхната съдба. И никой
не ще рече — нехаят боговете,
че се потъпква светостта
от смъртните. Греховна реч!
Бедата е дете
на дръзките дела
на люде прекомерно горделиви,
на люде с прекомерно пълни къщи.
Че мярката е най-добро. Аз искам
щастие безбурно.
Доста е то за мъдреца.

Няма закрила от онзи,
който, опит от богатство,
дръзко погазва закона.
Правдата. Той ще погине!

Първа антистрофа

Влече го бясно дръзката съблазън,
омразна рожба на беда безкрайна.
И всеки цяр е всуе. Че не чезне
грехът, той свети със злокобен блясък.
И както лошата пара,
изтрита от безброй ръце,

чернее, тъй и той
разкрива своя лик.
Като дете той гони бърза птица
и струпва връз града безкрайни скърби.
Молитвите му никой бог не чува.
    Бог поваля онзи,
    който погазва закона.

Ето, и Парис пристига
в славния дом на Атрида^[1]
и осквернява трапезата,
като отвлича жена му.

Втора строфа

На гражданите тя^[2] остави копия
да острят, щитове да блъскаат,
да стягат кораби за поход,
а смърт занесе, вместо зестра, Илион.
Премина леко тя
през портите с безумна смелост. Викнаха
с горък стон пророците в двореца:
„Уви, палат, палат, и вие, вожди!
Ах, брачен одър, ах, любовни стъпки!“
Застана мълком поразен,
без хулна реч на устни,
съпругът ѝ бленува,
че призракът на тая, що побягна
отвъд море, владее пак дома му.

Нему са вече противни
статуи, ваяни дивно.
Те са лишени от поглед.
Няма у тях Афродита.

Втора антистрофа

На сън му се явяват скръбни образи,
видения, които носят
напразна радост. Да, напразна,
защото сякаш вижда своето щастие,
и само подир миг,
изплъзнал се от жадните обятия,
полита след съня лъжовний образ.
Такива са нещастията в къщи,
такива — даже още по-жестоки.
А ето, че във всеки дом,
от който тръгнаха бойци
за краища далечни,
сега царува нетърпима болка
и тя ранява право във сърцето.

Който проводи близък,
помни лика му. Но вместо
воини в къщи се връщат
урни студени и пепел.

Трета строфа

Атрей приема люде, връща трупове.
С везни ръце, той мери в битки кървави.
От Илион изпраща
на близки и роднини
        вместо воина сърцат
        само хладния му прах
        в хубаво напълнен съд.
Оплакват едного, че бил юначен мъж,
а другиго — че славно паднал в битките
заради чужда жена.
        Тъй със сподавен глас мълвят.
        Болка и мисъл зла пълзи
        срещу двамината вождове.

Други пък там, край стените

на илионската крепост,
легнаха в гроб. И враждебна,
скри ги навеки земята.

Трета антистрофа

А тежка е речта на гневни граждани,
отплата иска тя за страшни бедствия.
Боя се да не чуя,
че зло в нощта се крие.

Който много кръв е лял,
в него взори вперва бог.

А щастливият злодей
след време свъргват черните еринии,
унищожават неговото щастие.

Този, когото те сразят,
пада безсилен. Бляскав дял
в тоя живот е зло — че Зевс
стреля с очите си мълнии.

Тихото щастие вземам.
Че не желая да бъда
ни градоборец прославен,
нито пък роб на други.

Епод

От този доброчестен плам
се пръсна вредом из града
мълва. Но вярна ли е тя,
или е божия лъжа — кой знае?
Та кой е толкова дете и толкова
безумен, че от тая вест на огъня
да се възпламени, а после,
когато се чуе другата вест, да страда?
Присъщо е при женска власт
да се въздава слава предивременно.

Жената лесно вярва, и разнася се
крилат слухът. Но с бърза смърт
умира възвестеното от женски глас.

---

[1] *Атрид* тук е Менелай. ↑

[2] *Тя* — Елена. ↑

ВТОРИ ЕПИЗОД

ХОР

След миг ще разберем дали сияйните
огньовете и сигналите на пламъка
са истинни, или като видение
насън ни мами блясъкът им радостен.
Вестител, виждам, иде откъм залива,
на чело с клонки лаврови. Говорят ми
калта и брат й — тоя ненаситен прах, —
че не е безмълвен, нито само с пламъци
и дим от клони носи той известия
или за още по-големи радости,
или... не искам да мълвя за другото.
Добро е да се притури към вестеното!
А който пожелава друго, сам дано
сбере плода престъпен на сърцето си!

Влиза Вестител.

ВЕСТИТЕЛЯТ

Аргейска бащина земя, завръщам се
подир десетата година! Много са
разбитите надежди, ала сбъдна се
една от тях. Не вярвах, че в аргейската
земя ще имам гроб до най-любимите.
Привет, о земьо, светъл зрак на слънцето,
всевишни Зевсе, ти, питийски властнико^[1] —
ти, който вече не отправяш своите
стрели към нас! А беше тъй безмилостен
покрай Скамандър^[2]! Помощ и спасение
ни дай отново, Аполоне! Викам аз

и всички родни богове, и Хермеса —
закрилник, драг вестител, на вестители
кумир. Героите, които пазеха
войската, да приемат оцелелите
със милост. Царски двори, стаи хубави,
и вие, божества, с очи към слънцето!
След толкова години с ясни погледи
срещнете царя днес тъй, както някога
преди! Че иде Агамемнон, носейки
в дълбоката ви нощ лъчи от слънцето.
Любезно го приветствайте, заслужил е —
Че той погребва Илион с лопатата
на Зевса, отмъстителю, погуби го,
погинаха светилищата, божите
олтари и родът му. Та в такъв ярем
го впрегна цар Атрид и, ето, преблажен
се връща, най-достоеен между смъртните
за чест. И Парис, и градът му никога
не ще рекат, че тяхното деяние
надхвърля техните тегла. Плати си той
за кражба и грабеж, изгуби плячката,
погуби дивен бащин дом, отечество.
Платиха дважд греха си Приамидите^[3].

ХОР

Честит бъде, херолде на войската ни!

ВЕСТИТЕЛЯТ

Така честит, бих срещнал и смъртта днес!

ХОР

Измъчи те копнежът по родината!

ВЕСТИТЕЛЯТ

Така, че днес проливам сълзи радостни.

ХОР

Но сладка скръб е мъчила душата ви.

ВЕСТИТЕЛЯТ

Какво говориш? Не разбрах словата ти.

ХОР

Жадувахте, но и за вас жадуваха.

ВЕСТИТЕЛЯТ

Земята е копняла по войската си!

ХОР

Как често в тъмна мъка сме въздишали!

ВЕСТИТЕЛЯТ

Отде такава люта скръб в сърцата ви?

ХОР

Мълча — това е цяр на теглилата ми.

ВЕСТИТЕЛЯТ

Бояли сте се, че го няма царят ви?

ХОР

И аз бих срещнал днес смъртта си радостен.

ВЕСТИТЕЛЯТ

Та всичко свърши с хубав свършек. В дълъг низ
годините минаваха и хубаво,
ала и лошо. Кой, освен безсмъртните,
прекарва само в щастие живота си?
За мъките и бурите, за твърдата
постеля няма да говоря. Нямаше
ни час на ден без вопли и стенания.
По суша — още повече нещастия:
пред вражите стени лежеше станът ни,
и от небе, и от земя в ливадите

ни квасеше росата и разяждаше
одеждите, настръхваха косите ни.
А зимата-птицеубийца, снежните
виелици на Ида или страшната
горещина, когато в пладне, легнало
в покоите си, спи морето спокоен сън?
Защо да жалим? Трудностите минаха.
Отминаха за мъртвите — те никога
дори не ще мечтаят за възкръсване.
Защо да изброяваме умрелите,
защо да мъчим с тежък спомен живите?
И аз извиквам: Сбогом, сбогом, бедствия!
За нас, които оцеляхме в битките,
доброто победи, пропадна лошото.
И ние гордо ще речем пред слънцето,
което гледа и море, и земна твърд:
„Аргивийските войски превзеха Илион
и като дар за вечни дни поставиха
трофей пред вас, о богове на Гърция!“
И който чуе туй, да слави нашия
народ и наште вождове! Прославяйте
и Зевсовата благодат! Ти всичко чу.

ХОР

Признавам, победиха ме словата ти.
Че вечно млад за знания е старецът.
Но те засягат повече палатите
и Клитемнестра — с тях и аз съм радостен.

Влиза Клитемнестра.

КЛИТЕМНЕСТРА

О, аз отдавна възликувах радостна,
когато нощен плам вести за първи път,
че Троя е превзета и съборена.
И някой рече укорно: „На пламъка

повярвай ти, че са разбили Илион!
Е, да, жената вярва в празни работи.“
Била съм луда, според тези приказки!
Но аз принесох жертви и навред в града
по женски обичай подехме възгласи
на радост, а сред храмове присипвахме
с тамянов пушек благовонни пламъци.
Защо сега да ви приказвам повече?
Че от самия цар ще чуя другото.
Но да побързам да посрещна бляскаво
достойния си мъж, че иде. Има ли
по-светло слънце за жена от слънцето
в деня, когато тя отваря портите
пред своя мъж, спасен от бог? Вестете му
да дойде час по-скоро, скъп на всинца ни!
Той предана ще наиде в къщи своята
съпруга, вярна кучка на палата му,
добра за него, зла за враговете му,
във всичко друго — същата. И ни един
печат не е разбила през годините.
И с никой мъж не знае грешни радости,
тъй както и да багри в кръв оръжие.
За благородната жена не е позор
една хвалба, в която има истина

(Излиза.)

ХОР

Така ти каза тя, вникни в словата й —
това е реч за вещи тълкуватели.
А ти кажи, вестителю, пристига ли
ведно с войската, жив и здрав, сред своите
и Менелай, водителят ни обичен?

ВЕСТИТЕЛЯТ

Не мога да ви мамя с думи хубави,

че много дълго няма да се радвате.

ХОР

Дано вестта е радостна и истинна!
Разкрива се в лъжовна вест измамата.

ВЕСТИТЕЛЯТ

Изчезна от войската на ахейците
ведно със своя кораб. Слово истинно!

ХОР

Дали се отдели от вас при Илион
или пък буря го отби от флотата?

ВЕСТИТЕЛЯТ

Като стрелец улучи ти мишената —
изрече страшно зло с едничка думица.

ХОР

Ала какво мълвят сега моряците
за Менелая — мъртъв ли е, жив ли е?

ВЕСТИТЕЛЯТ

Това не знае никой — само Слънцето,
което храни тази твърд с лъчите си.

ХОР

Кажи, как почна, как завърши бурята,
изпратена от божи гняв на флотата?

ВЕСТИТЕЛЯТ

С език злокобен този ден на щастие
не бива да скверним, ако почитаме
небето. А когато за разбита рат
вестителят мълви с очи наведени —
как обща рана зее върху цял народ,
как много люде са далеч прокудени

от онзи двоен бич, любим на Ареса,
от двойна язва, от двувърхо копие —
тогава трябва под гнета на скърбите
да пее химн на черните еринии.
Но днес, когато ида с вести радостни
във този град честит и благоденстващ,
да смеся ли добро и зло, разказвайки
за бурята, от божи гняв допратена?
Заклеха се най-първите противници —
море и огън — и съюз направиха
да турят край на клетата аргивска рат.
Бе нощ, когато се развихри бурята.
Тракийски вихри блъскат нашите кораби
един о друг. Те удрят носовете си
и в тая бясна сприя под пороен дъжд
изчезнаха, подкарани от лихия
кормчия. И когато светна слънцето
видяхме, че от труповете и корабни
отломъци бе цъфнало Егейското
море. А нас и кораба ни не човек,
а бог спаси от явна смърт, избави ни,
като пое кормилото в ръцете си.
Спасителна Съдба седеше в кораба,
и нито морски бездни ни погълнаха,
ни в брегове скалисти се ударихме.
Избягнаха смъртта в морето, след като
изгря денят, не вярвахме на своята
избава; пак застрадахме в сърцата си
за бедните сразени свои воини.
И ако има някой оцелял сега,
той мъртви ни нарича и естествено —
нали за него ние мислим същото!
Но нека бъде на добро! Да вярваме,
че Менелай ще дойде между своите!
И ако жив и зрящ го вижда слънцето,
с подкрепата на Зевса, който никога
не е желал да порази Атридите,

аз вярвам, ще се върне той в родината.
Това, което казах, знай, е истина.

(Излиза.)

---

[1] *Питийски властник* е Аполон, славен в Делфи (Пито̀). ↑

[2] *Скамандър* — река в Трояда. Вестителят припомня страданията, с които Аполон отрупал ахейците, след като техният вожд Агамемнон се отнесъл непочтително към неговия жрец Хриз; срв. „Илиада“, I, 43–52. ↑

[3] *Приамиди* са синовете на Приам (Парис, Хектор и др.). ↑

ВТОРИ СТАЗИМ

ХОР

Първа строфа

Кой ли я нарече тъй —
истинно за вечни дни?
Не ли някой бог невидим, който
виждал жребият ужасен,
името й ни внуши?
Нейният брак донесе спор,
смърт означава тя, Елена^[1]:
смърт за кораби, смърт за люде,
смърт за крепости; тя остави
брачно ложе и под попътен
лъх отплава далеч на изток,
а безброй ловци със щитове се втурнаха
по чезнещите корабни следи,
па спряха на симоентския
разлистен бряг^[2], за да почнат
страхотна, кървава свада.

Първа антистрофа

Неотстъпна, Яростта
вмъкна в Троя с този брак
враг — за да заплащат в бъдно време
за трапеза осквернена,
за закрилника й Зевс
тези, които пяха химн
в чест на невястата, онази
песен сватбена, що ехтеше,

пята буйно от всички близки.
Да, но древният град Приамов
много скоро и друга песен,
многосълзна занарежда, викна той,
че Парис бил улучил страшен брак,
защото с горки ридания
видя как всуе проливат
кръвта си толкова люде.

Втора строфа

Някой някога взел дома си
лъвче. Нямало майка то,
още било невръстно.
Кротко било то изпървен,
мило и драго млади,
радост голяма за стари.
Па го вземали в ръце
като мъничко дете.
Махало бодро с опашка то,
щом му подавали нещо.

Втора антистрофа

Но пораснало, и тогава
бащин нрав показало то.
От благодарност избило
Стадото, па на богат пир
се нагостило незвано.
В кърви плувнал цял домът,
всички вдигнали ръце
пред голямата беда,
като че демон на злото бог
пратил на тази къща.

Трета строфа

Така и тя, Елена, стигна в Илион.
Бих рекъл — образ беше тя
на морска шир безветрена,
украса на един имотен дом,
        нежно стрелящи очи,
        цвят любовен, сърцеяден.

Но измени се и положи
печален край на своя брак
тя, страшната, зловещата
в дома на Приамидите,
тя, пагубната фурия,
проводена от Зевса.

Трета антистрофа

Мълвят една старинна дума смъртните:
когато стигне своя връх
едно човешко щастие,
то ражда, не умира без чада.

        От благата съдба
        никнат теглила безкрайни.

Но аз не мисля като други —
те: знам, единствен грях плоди
и други грехове от себе си,
и те са като първия.
А пък в дома на Правдата
прекрасни рожби има.

Четвърта строфа

Но стара дързост ражда нови дързости,
и те се пръкват в людските беди,
когато дойде времето на новото
рождение, а с него —
един нечист, всесилен, необорен дух
и дързостта на черното злочестие,
прилика на своята майка.

Четвърта антистрофа

А Правдата блести и в задимената
къщурка и за праведен живот
възнаграждава. Тя извърща зора си
от златните чертози,
градени с кръв, и гледа благочестия;
не тачи тя властта, с позор белязана.
И всичко до край довежда.

---

[1] Името Елена, по народна етимология, Хорът тълкува като „погубителка на кораби“, но смята за нужно да разшири значението му, като го отнесе също към хора и крепости. ↑

[2] *Симоентския... бряг* — на Симоент, река в Трояда, приток на Скамандър. ↑

ТРЕТИ ЕПИЗОД

Влиза Агамемнон на колесница, с него — Касандра.

ХОР

Царю, сине Атреев, ти, който разби
крепостта на Приам!
Как ли бих изразил почитта си към теб,
ала без да нахвърлям и без да смаля
тъй, което дължим?
А мнозина клонят към притворния вид
и погазват свещената правда.
Със злочестника всеки сред нас е готов
да поплаче, но няма зъбът на скръбта
да ухапе и нему сърцето,
и се радва с честития, като криви
в лицемерна усмивка враждебни уста.
Ала който познава човешкия род,
той не ще се помами по хитрия взор,
откъдето прозира уж вярно сърце,
а пък в него — престорена дружба.
И когато провождаше нашата рат
по Елена, не крия, ти беше за мен
безразсъден човек, и си мислех, че ти
си негоден кормчия на своята глава,
че подкара на смърт
пряко воля народна войската.
Но сега дружелюбно и с цяло сърце
поздравявам достойните войни аз.
А след време се взри, та ще видиш и кой
между нашите хора е бранил града,
и кой е нехаел за него.

АГАМЕМНОН

Привет на Аргос и на боговете му
най-първо! Те ме върнаха в родината
и с тях разбих Приамовата столнина
за право дело. Боговете не с език
решиха — те единодушно хвърлиха
във кървавата урна жребий гибелен:
за Троя смърт! А другата ръцете им
докосваха, поставяйки надеждата.
И днес се виждат в пушек съсипните й.
Беда е в Троя. С пепелта умираща
се носи тежък мирис на погинали
блага. Сега — да въздадем признателност
на боговете. Пълно беше нашето
възмездие, че заради една жена
цял град срази аргивското чудовище,
народът лекощитен, скрит в утробата
на коня. Че при залеза на Квачката
се втурна пряко крепостта и — лъв свиреп —
залочи той неудържимо царска кръв.
На боговете посветих началото.
А туй, което каза ти, споделям го,
твърдя го и самият аз, единни сме:
не всеки тачи своите приятели,
когато те успяват, без да чувства
и завист. Че отрова е в сърцето му,
и двойно страда от това завистникът:
измъчва се от собствените си бедствия,
и сетне пред сполуката на другите.
Изпитах го! Познавам огледалото
на дружбата — били са отражение
на сянка лицемерните приятели.
Едничък Одисей, дошъл във флотата
принуден^[1], щом се впрегна, беше винаги
до мене. Жив ли е сега, умрял ли е —
не зная. Всичко друго — за държавата,
за боговете — дружно ще обсъждаме

в събранието. Нека всички гледаме
доброто да се закрепим за в бъдеще.
Където трябва средства изцелителни,
грижовно с нож и огън ще опитаме
да отстраним заразата и болката.
Сега — да вляза вътре, при огнището,
с привет към боговете — те ме пратиха
в далечен път и пак дома ме върнаха.
Победо, с мен пребъдвай както винаги!

Клитемнестра, следвана от прислужница, излиза от палатите.

КЛИТЕМНЕСТРА (към Хора)

Мъже! Вий, чест и слава на аргивците!
Не ме е срам да изрека пред всинца ви,
че любя своя мъж. Минава с времето
у хората свенът. И не по разкази
на друг сега ще кажа за живота си
злочест, догдето той стоя под Илион.
Най-първо, зло голямо за жената е
Самичка да остане, без съпруга си —
и радост да научи, пак е горестна.
Един ще дойде, втори... и един след друг
с по-страшни вести грачат над палатите.
Ако мъжът ми беше ранен на толкова
Места — тъй както слуховете донасяха, —
решето би била сега снагата му.
Да бе умирал толкоз пъти, колкото
Вестиха, той би рекъл, че е с три тела —
нов Герион^[2], — че триж е взел мъртвешки плащ,
умирайки със всяко от телата си.
Та поради такива страшни слухове
от шията ми, неведнъж притягана
с въже, насила примката са сваляли.
Затуй сега не е дома (тъй както е
Прилично) и на верността ни залогът —

Орест. Не се учудвай. Възпитава се
от верния съратник твой, от Строфия,
фокидиеца. Той казваше за двойната
опасност — и за тебе там, по Илион,
пък и за нас, ако народни смутове
сметат съвета, че обичат хората,
щом паднеш, да те тъпчат още повече.
Знай, няма хитрост в тези разсъждения.
А буйните потоци на сълзите ми
пресекнаха, в тях няма нито капчица.
С очи безсънни плачех аз, изплаках ги,
очаквах твойте упорити пламъци
да заговорят. А заспя ли, буди ме
комарът с тънко свирене, и виждам те
отново сред беди, а те са повече,
отколкото минутите на дрямката.
Но всичко претърпях и с облекчение
ще кажа: Ей, мъжа ми, ето кучето
на стадото, ей котвата спасителна,
и стожера, и рожбата единствена;
ей сушата, нечакана от воина,
и слънчевия светъл зрак след бурята,
и бистрия поток за жадни пътници.
Ах, радвам се на твоето спасение,
затуй те срещам с толкова приветствия!
Назад, о Завист! Толкова страдания
претеглихме до днес! Сега, любезни ми,
слезни, ала не стъпвай с крак по голата
земя, о разрушителю на Илион!
Слугини, ще се бавите? Заръчах ви
по пътя му килими да настелете!
Да се застели с пурпур, че нечакано
в палатите ни го доведе правдата!
А после, с будна мисъл, с помощ божия,
ще сторя както ориста е съдила.

АГАМЕМНОН

Дете на Леда^[3], на дома ми стражнице,
речта ти съответствува на моето
отсъствие, бе дълга. Но похвалата
би трябвало да бъде дар от другиго.
И, после, приеми ме без изнеженост,
не съм жена: недей, като пред варварин,
надава този вик, простряна наземи,
недей събужда Завистта, постилайки
земята! Че за бог са тези почести.
Та смъртен съм, не мога безбоязнено да
тръгна върху тези пъстри тъкани!
Човек, не бог приветствуй в лицето ми!
И без килими, без одежди пурпурни
мъжът е славен. Разумът е най-велик
божествен дар. И нека облажваме
човек, завършил в щастие живота си!
Аз казах, че не съм без страх пред другото.

КЛИТЕМНЕСТРА

Недей престъпва моето Желание!

АГАМЕМНОН

Не ще престъпя своето решение!

КЛИТЕМНЕСТРА

От страх ли си се врекъл на безсмъртните?

АГАМЕМНОН

Добре обмислих всичко и — изрекох го.

КЛИТЕМНЕСТРА

Приам на твое място как би действувал?

АГАМЕМНОН

Аз мисля, би вървял въз пъстри губери

КЛИТЕМНЕСТРА

Тогава се не бой от людски укори.

АГАМЕМНОН

Могъщо е народното съждение!

КЛИТЕМНЕСТРА

Комуто не завиждат, е нищожество.

АГАМЕМНОН

Не е присъща на жената войнственост!

КЛИТЕМНЕСТРА

Та срам ли е да победа честития?

АГАМЕМНОН

А държиш ли много на победата?

КЛИТЕМНЕСТРА

Послушай ме, и сам ми дай надмощие.

АГАМЕМНОН

Да бъде тъй! Събуйте ми обувките,
послушните робини на нозете ми.

И никой бог дано не хвърли зло око
върз мене, като газя в тези пурпури!

Страхувам се, че ще повредя с моите
нозе такива скъпоценни тъкани.

Но стига по това! А тая странница^[4]
любезно приеме. Че който властвува
с добро, към него бог отправя топъл взор.

Че никой сам не се запряга в робския
хомот, а тя, цветец между съкровища,
дарена от войската мен, със мен дойде.

Принудиха ме думите ти, слушам те,
отправлям се дома по пътя пурпурен.

(Тръгва към двореца.)

КЛИТЕМНЕСТРА

Морето — кой ще пресуши водите му? —
безспир създава пурпур, драгоценното
като сребро багрило за одеждите.
А в къщи с божа помощ, царю, имаме
от него, не познаваме оскъдица.
Земята бих застлала с много тъкани,
ако жреците бяха ми предсказали,
че те ще бъдат откуп за душата ти.
Щом има корен, стига чак над къщата
листакът и я пази в летни зноеве.
Ти пак дойде в огнището бащино,
и ти си лятна жега посред зимата.
Когато Зевс налива ягоридата
със вино, хлад и свежест е за къщата
да се завърне в своя дом стопанинът.
О Зевсе, Зевсе, чуй ме, извършителю!
Мисли за туй, което ще извършиш днес!

Излизат.

---

[1] Одисей се престорил на луд, за да избегне участието в похода срещу Троя; срв. Софокъл, „Филоктет“, ст. 1025–1026. ↑

[2] *Герион* — гигант с три тела и три живота, който, според легендите за Херакъл (Херкулес), трябвало да бъде убиван трикратно.

↑

[3] *Леда* — майка на Клитемнестра и Елена. ↑

[4] *Тая странница* е Касандра. ↑

ТРЕТИ СТАЗИМ

ХОР

Първа строфа

Ах, защо неспирен страх
мъчи моето сърце,
пълно с предусещания кобни?
Глас, нито канен, ни зван,
прорицания реди.
И защо не го презра
като сън неразрешим —
та да сетя смелостта
пак във своето сърце!

А вече много дни
изминаха, откак
на пясъчния бряг
с развързани въжа
потегли в път за Троя флотата.

Първа антистрофа

Те се върнаха, и аз
знам това, видях ги сам.
И все пак душата ми подема
химна зловец на смъртта,
в който лирата мълчи.
Няма, няма бодростта
на надеждата у мен!
Знае моята душа:
От предчувствия трепти
в гърдите ми безспир

тревожното сърце.
Но нека всичко туй
да бъде празен страх
и да остане тъй несбъднато!

Втора строфа

С твърде несигурен край е преголямото
щастие — само стена го дели
от съседката-болест, която
върхлита връз него.

Пори вълните житейският
кораб, но в скрита скала се разбива.
И ако с разумен страх
изоставиш малка част
от богатствата си, знай —
няма да загине цял
твоят дом, богат с имане,
корабът ще оцелей.
Скоро богатите Зевсови дарове
на катагодно браздените ниви
нуждата ще победят.

Втора антистрофа

Щом се пролее веднъж от удар гибелен
черната кръв на човека, о, кой
ще я върне с магически слово?
Та Зевс не смири ли
онзи, който умееше
даже мъртвец да вдигне от гроба?
Ако божия съдба
нам не беше дала дял
повече да не мълвим,
ти би казало сърце,
би преварило езика.
Но сега се вайкаш в мрак,

страдаш от болка, че нямаш ни капчица
вяра — да каже спасителна мисъл
пламналата ми душа.

ЕКЗОД

Влиза Клитемнестра.

КЛИТЕМНЕСТРА

И ти се прибери дома, не чуваш ли,
Касандро? Зевс поиска да участвуваш
във обряда, като застанеш заедно
със многото други роби край олтара ни,
та слез от колесницата, не се гордей!
Че и синът Алкменин^[1], казват, някога,
продаден, свил насила врат в робинята.
Щом тоя жребий ни се падне, радост е
да найдем господари на съкровища
от памтивека. Който неочаквано
сбере богатство — е суров към робите.
У нас ще получаващ обичайното.

Касандра мълчи.

ХОР

На тебе дума, ясни са словата й.
И щом си в плен съдбовен, то послушай я,
ако ще я послушаш... Не желаш ли?

КЛИТЕМНЕСТРА

Ако не бъде непозната, варварска
речта й като ластовиче пискане,
словата ми ще стигнат до сърцето й.

ХОР

Върви. За тебе туй е най-полезното.

Послушай я, па слез от колесницата.

Касандра мълчи.

КЛИТЕМНЕСТРА

Аз нямам време да стоя пред портите.
Че посред къщи, близо до огнището,
стоят овце и чакат нож. Ах, никога
такава радост аз не съм очаквала!
А ти ще ме послушаш ли? Не се бави!
Ако ли не разбираш пък езика ни,
кажи не с говор, а с ръце, по вашенски.

ХОР

На тая чужденка е нужен, види се,
тълмач. Прилича на току-що хванат звяр.

КЛИТЕМНЕСТРА

Без ум е, слуша само яростта си тя.
Града си в плен на врагове оставила,
дошла е тук. Ще свикне тя с юздите си,
когато ги облее с пяна кървава!
Мълча, не ще се унижавам повече!

(Влиза в двореца.)

ХОР

Пък аз не ѝ се сърдя, съжалявам я.
Върви, злочеста, слез от колесницата,
склони глава и приеми хомота си!

КОМОС

Първа строфа

КАСАНДРА

Ах, горко ми! Ах, горко ми!
Аполоне! Аполоне!

ХОР

Какво заохка и завика Локсия?
Та него не зоват с печални стонове!

Първа антистрофа

КАСАНДРА

Ах, горко ми! Ах, горко ми!
Аполоне! Аполоне!

ХОР

Отново призоваваш бога с плачове,
а този бог не подпомага скръбните.

Втора строфа

КАСАНДРА

Аполоне! Аполоне!
Ти, водителю, погубителю мой!
Без мъка ме погуби ти за втори път!

ХОР

Изглежда, че предсказва своите бедствия.
И в робството е с божи дар в душата си.

Втора антистрофа

КАСАНДРА

Аполоне! Аполоне!
Ти, водителю, погубителю мой!
Без мъка ме погуби ти за втори път!

ХОР

В Атреевото. И — сама не знаеш ли,

чуй мене, няма да речеш: лъжовна реч!

Трета строфа

КАСАНДРА

А-а!

Богопротивен дом, видял пролята
от брата кръв, обезглавени трупове,
порои кръв, една човешка кланица!

ХОР

Надушва като кучка тая странница,
тя дири и току найде кървите!

Трета антистрофа

КАСАНДРА

А-а!

Ах, вярвам аз на тези мои знаци:
Децата плачат, колят ги, а техният
баща яде опечени месата им!

ХОР

Ний знаем твоята слава на пророчица,
но никакви пророци тук не искаме!

Четвърта строфа

КАСАНДРА

Но ужас! Ах, какво е намислила!
Каква голяма беда,
голямо зло замисля тя в палатите,
непоносимо, неизцелимо!
А помощта е далече!

ХОР

Не проумявам твоите пророчества.

Знам другото — мълвят го всички граждани.

Четвърта антистрофа

КАСАНДРА

А-а, на тъй ли дръзваш, безсрамнице?
Мъжа, с когото лежиш,
ти къпеш — ала как да кажа свършъка?
Та той е близо! Ръка! След нея
друга ръка поразява!

ХОР

Не те разбирам пак — че след загадките
прокоби тъмни чух и съм безпомощен.

Пета строфа

КАСАНДРА

А-а, а-а! Какво е пред очите ми?
Смъртта със своята мрежа?
Разстила я съпругата — участница
в убийството! Раздоре неуморен,
ликувай! Позорната
жертва е паднала!

ХОР

Защо събуждаш писъка на ериния
над този дом? Тревожат ме словата ти!
Студена кръв напират към сърцето ми,
подобна на тая, която у воин прободен
пресеква със живота, който гасне
при стъпките на идещата смърт!

Пета антистрофа

КАСАНДРА

А! Гледай, гледай! Настрани от кравата!

Коварно тя заплита
в одежда бика чернорог, поваля го
със удар, той се свлича във водата!
Това е коварното
кърваво къпане!

ХОР

Не ще се хваля, че тълкувам правилно
прокоби, но това е на нещастие!
Какво добро вещаят ясновидците
на смъртните люде? Със словообилно изкуство,
чрез много предсказания за мъки,
вселяват страх в човешкото сърце.

Шеста строфа

КАСАНДРА

Горко на мене, клета!
Каква ужасна участ! Виждам своята
при неговата зла несрета!
Защо доведе тук и мене, бедната!
За да умра до него! Мигар иначе?

ХОР

В душата ти е смут по воля божия,
сама за своя дял
несвестни песни пееш,
тъй както непрестанно плаче сивият
печален славей^[2]: „Итисе, о Итисе!“ —
и чезне в бездна скърби.

Шеста антистрофа

КАСАНДРА

Уви, уви! О жребий
на славей сладкогласен! Надарили го
с крилато тяло боговете,

със сладостен живот, лишен от горести.
А мене чака гибел от двуостър меч!

ХОР

Отде е твоят празен страх пред пращани
от бог злочестини,
та със страхотен, кобен,
и все пак ясен глас редиш вещания?
И кой разкрива пътя на злокобните
гадания пред тебе?

Седма строфа

КАСАНДРА

О, с тая сватба, с тая сватба Парис
погуби своя род!
Уви, Скамандре, бащини води!
Край твоя бряг отраснах аз, нещастната, отхранена от тебе.
Но скоро при Кокит^[3] или при урвите
на Ахерон^[4] ще да реда вещания.

ХОР

Ах, колко ясни са сега словата ти!
И младенецът ще ги проумее!
И чувствавам кървава рана в сърцето си
от твоя горък дял,
над който плачеш днес.
Къса се мойто сърце!

Седма антистрофа

КАСАНДРА

О, колко мъки, колко много мъки
в погубения град!
А жертви многобройни бе заклал
баща ми от добитъка в полята ни,
и нищо не помогна

да не претегли моят град съдбата си.
След миг и аз ще падна мъртва наземи.

ХОР

И тези думи са като предишните.
Кое ли божество с враждебна мисъл
върз тебе с нечувана мощ се е хвърлило,
та пееш песента
на мъки и смърт?
Как ли ще свършиш, не знам!

КАСАНДРА

Тогава, нека моето вещание
не гледа изпод було, както младата
невеста. Нека тръгне срещу изгрева
неудържимо, и пред светлината му,
като вълна, разпръсне ужас, по-голям
от този! Няма да мълвя загадъчно.
А вие сте свидетели, че, душейки,
вървя в следите на дела отколешни.
Не ще напусне този дом съзвучният
злокобен хор. Не пее той на хубаво.
Пиян от кръв човешка, още повече
беснее сред двореца сонмът дързостен
на неотстъпни кървави еринии.
Седят и пеят песента на първото
злодеяство, плюят върху похитителя,
върху врага на брачно ложе братово.
Как, сбърках ли? Или като стрелец съм аз?
Лъжкиня ли съм, брътвеца пред портите?
Сега се закълни, кажи — не зная ли
на този дом злодействата отдавнашни?

ХОР

С какво ли може да помогне клетвата,
дори да бъде от сърце? Учудвам се —
отвъд морето, в чужди край си раснала,

а всички знае, като да си тукашна!

КАСАНДРА

От Аполон е моят дар пророчески.

ХОР

Навярно те е любил той, безсмъртният?

КАСАНДРА

Преди ме беше срам от туй признание.

ХОР

Така е, подгордява се щастливецът.

КАСАНДРА

Обзет от страст, към мене се домогваше.

ХОР

И, както е редът, чеда родихте ли?

КАСАНДРА

Склонила бих, ала измавих Локсия.

ХОР

А имаше ли вече дар пророчески?

КАСАНДРА

На своя град предричах всички бедствия.

ХОР

И как избягна гнева на Локсия?

КАСАНДРА

След моя грях не вярвах на словата ми.

ХОР

А нам се струва, че предричаш истини.

КАСАНДРА

Уви, уви! О-о! Каква беда!
Кръжи наново страховита болката,
тревогата на вещите гадания!
Ей, виждате ли, седнали над къщата
младежи? Как приличат на видения!
Деца, умрели като че са от свой човек!
В ръце държат месата си, изглеждат ми
като да носят — ах, ужасно ястие! —
черва и дробове, яде ги техният
баща! Затуй ви казвам: лъв безпомощен
останал в къщи, се обръща в брачното
легло — уви! — и готви отмъщение
за моя цар! Да, мой — аз нося робския
хомот. Води войска, погуби Илион,
а виж, не знае: кучката, с омразния
език приказва и нарежда радостна,
а — сякаш смърт коварна — готви краят му!
Такава дързост! Тя, жената, станала
убийца на мъжа! Какво чудовище
омразно да я назова? Двуглав ли змей,
или пък Сцила^[5], гибел за моряците,
свирепа майка на смъртта, издишваща
вражда към своя род? О, как ликуваше,
престъпницата, като победителка,
уж радостна от туй честито връщане!
Ако не вярва някой — все едно ми е.
Че бъдното ще дойде. Скоро, жалейки
ще кажеш: „Тя бе истинска пророчица!“

ХОР

Пирът, приготвен от кръвта на рожбите
Тиестови! Разбрах и тръпна, страх ме е,
че слушам не измислици, а истини.
Но другото съвсем смути душата ми!

КАСАНДРА

Ще видите смъртта на Агамемнона!

ХОР

Мълчи, злочеста, и приспи езика си!

КАСАНДРА

И няма цяр срещу това вещание!

ХОР

О, да, ако се сбъдне! Но да пази бог!

КАСАНДРА

Ти молиш тук. Те готвят там убийството.

ХОР

И кой ли мъж готви туй злочестие?

КАСАНДРА

О, ти не си разбрал добре словата ми!

ХОР

Но не разбирам кой тъкми това коварство!

КАСАНДРА

Та аз говоря твърде ясно елински!

ХОР

И Пития^[6] говори, но — неясна е.

КАСАНДРА

Какъв е този огън? Ах, обхваща ме!

Ликейски Аполоне^[7], милост, моля те!

Двуногата лъвица, дето с вълк лежа,

догде не бе дома си благородният

стопанин — лъв ще ме убие! Бедната аз!

Тя в съд отровен с бяс поставя моята

награда. Точи меч срещу съпруга си —
за да му плати, че ме е довел със себе си!
Защо за присмех нося тези накити,
повезките пророчески и жезъла?
Ще те строша преди смъртта си! Поврага
вървете! Че сама вървя подире ви!
Обогатете друга със злочестия!
О, гледай, Аполон съблича моята
пророческа одежда! Ах, безмилостно
осмивана от чужд и свой, но без вина,
видя ме той в пророческите накити!
Търпях да ме наричат нища, скитница,
гладница, просякиня и нещастница.
Пророкът, който стори мен пророчица,
ме е повел към жребия ми гибелен.
И днес ме чакат не олтари бащини,
а пън, опръскан от кръвта ми бликнала.
Но няма да загина незачетена
от богове. Ще дойде отмъстителят
и ще погуби майка си, за бащин дял
ще въздаде. Беглец е той, прокуденик,
ала ще увенчае всички бедствия
на своите, призван от гибел бащина.
Защо сега ридаш тъй, злочестнице?
Та щом видях това, което в Илион
се случи, туй, което победителят
сега понася все по воля божия,
ще тръгна твърдо към смъртта. Че дали са
голяма клетва боговете. Вас, врати,
като врати на ада аз приветствувам.
Но моля, нека бъде ловък ударът,
дано кръвта ми изтече без гърчове,
и лека смърт затвори в миг очите ми!

ХОР

Триклетата и премъдра жено, чухме те!
Но щом съзираш края си, защо вървиш

сама към него — като крава жертвена,
която бог подгонва към олтара си?

КАСАНДРА

В бавежа не съзирам избавление.

ХОР

Най-скъпи са последните ни мигове.

КАСАНДРА

Дойде денят. Безсмислено е бягството.

ХОР

Злочеста си от своята решителност.

КАСАНДРА

Такава реч не казват на честития.

ХОР

Но славна смърт е щастие за смъртния.

КАСАНДРА

Ах, татко мой, ах, братя мои доблестни!

ХОР

Защо се спря! От що си тъй уплашена?

КАСАНДРА

О! О!

ХОР

Защо заохка! Пак ли ужас някакъв?

КАСАНДРА

Ах, в тази къща вее гибел кървава!

ХОР

Нали се прави жертвоприношение!

КАСАНДРА

Не, то е сякаш гробно изпарение!

ХОР

Да, да, не е сирийско благовоние.

КАСАНДРА

Отивам. Ще оплача там и своя дял,
и участта на Агамемнон. Спри, живот!
Ах, странници!
Не тръпна като плаха птица в храстите.
Но след като загина, споменете ме,
когато заради жена жена умре
и мъж погине заради измамен мъж.
За този дар те моля днес пред гроба си.

ХОР

Оплаквам твоя край предречен, клетнице!

КАСАНДРА

Ще кажа още думица, ридание
над моя гроб. За сетен път пред слънцето,
пред зрака дневен, моля, нека моите
мъстители се разплатят със моите
убийци — на робинята погубена!

(Влиза в двореца.)

ХОР

Уви, човешки дял! Ако е щастие,
подобно е на сянка. А беда е ли е,
изтрива като гъба, всичко писано.
Това ме нажалява още повече.
О, на щастие няма насита човек!

Нему пътя към къщата, сочена с пръст,
не пресичат и никой не казва така:
„В тая къща недей влиза вече!“
И тогава блажените дадоха чест
да превземе града на Приам. Като бог
се завърна дома си. Но щом ще плати
за пролети от прадеди кърви
и със своята смърт ще изкупи смъртта
на отдавна погубени люде —
кой би рекъл, щом чуе за всичко това,
че над него е вечното щастие?

АГАМЕМНОН

(зад сцената)

О, смъртен удар порази снагата ми!

КОРИФЕЙ

Замълчете! Някой вика, че е смъртно поразен!

АГАМЕМНОН

(зад сцената)

О, горко ми! Поразен съм за втори път!

ПЪРВИ ХОРИСТ

Мисля, свършено е всичко, царят охкаше така!
Но, мъже, да поразмислим на какво да се решим!

ВТОРИ ХОРИСТ

Тогава аз предлагам да извикаме
на помощ при двореца всички граждани!

ТРЕТИ ХОРИСТ

Аз мисля да влетим, да изненадаме
убийците, догдето в кръв е мечът им!

ЧЕТВЪРТИ ХОРИСТ

И аз съм за такова предложение.
Гласувам: да вървим и да не чакаме!

ПЕТИ ХОРИСТ

Да, ясно е! Това е то, началото,
с което се подготвя тиранията!

ШЕСТИ ХОРИСТ

Но губим време! Те потъпкват мъдрото
съждение с нозе, не спи ръката им!

СЕДМИ ХОРИСТ

Не знам какъв съвет да дам. Щом действуваш,
потребно е да поразмислиш хубаво.

ОСМИ ХОРИСТ

И аз тъй мисля. Че не мога с никакво
решение да възкреса умрелия.

ДЕВЕТИ ХОРИСТ

Какво, и цял живот ще се прекланяме
под игото на властните натрапници?

ДЕСЕТИ ХОРИСТ

Не, тъй не може! Да умрем е по-добре!
Да изберем смъртта пред тиранията!

ЕДИНАЙСЕТИ ХОРИСТ

Но само виковете ни послужиха,
За да решим, че е загинал царят ни!

ДВАНАЙСЕТИ ХОРИСТ

Да разберем, след туй да негодуваме!
Едно е знаем, друго — предполагаме!

КОРИФЕЯТ

Напълно съм съгласен със последното —

да видим ще се случи с Агамемнона.

Тръгват към вратата на двореца. Тя се отваря и Клитемнестра се показва с кървав меч в ръка. Виждат се труповете на Агамемнон и Касандра.

КЛИТЕМНЕСТРА

Изрекох много думи според случая.
Сега спокойно ще река противното.
Как би поставил врага на враг, на мним другар,
онази мрежа на смъртта, но толкова
високо, че да не успее скокът му?
Отдавна тази битка бях замислила.
Забави се, но пак дойде победата.
Стоя, където му нанесох удара.
Признавам, сторих тъй, че той да не можеше
да се отбрани, да избегне своята
съдба. Обвих го с дълга дреха, с истинска
рибарска мрежа — плащ богат и гибелен.
Два пъти го ударих. С двойно викване
отпусна тяло. Като падна наземи,
прибавих трети удар — в чест на адския
владетел, избавителя на мъртвите.
Той падна, спря дъхът му, а от раната
запръска струя кръв, и тя лицето ми
покри с роса от черни капки кървави.
Зарадвах им се аз тъй, както семето
се радва, че кълни под влагата Зевсова.
Това е всичко, аргоски старейшини,
та радвайте се, ако ще се радвате,
но аз ликувам! Ако над умрелите
възливаме, то днес е най-заслужено.
Той с много, с гнусно зло напълни чашата,
но върна се, та я изпи до дъното.

ХОР

Учудва ни речта ти! Колко дръзка си,
за да се хвалиш тъй срещу съпруга си!

КЛИТЕМНЕСТРА

Като глупачка вие ме заплашвате!
Тогава, знайте, казвам го с безтрепетно
сърце. Не искам и да зная твоите
похвали или хули. Агамемнона,
мъжа ми, виждаш умъртвен от моята
въздаваща десница! Стига толкова!

ХОР

Строфа

Жена, какво ли
отровно земно ядиво,
какво ли морско питие погълна?
Извърши убийството,
презряла, отхвърлила
народните клетви! Ти нямаш отечество,
и целият град те мрази!

КЛИТЕМНЕСТРА

Сега пък ме осъждаш на изгнание,
на хорска омраза, на народните
проклетия, а нему нито думица
не възрази, когато той, не мислейки —
като че агне, взето от безчетните
стада, бе жертвен дар, — закла детето си^[8],
любимата си рожба, с нея вихрите
тракийски да смирява! Него трябваше
за този грях в изгнание да пратите!
А вие, щом ме чухте, мигом станяхте
сурови, мои съдници. Но казвам ви:
заплашвайте! И ако ми надвиете,
владейте! Но рече ли бог обратното,
ще дойде час — на ум да се научите!

ХОР

Антистрофа

О, ти си дръзка,
ти каза безразсъдна реч,
и сякаш подлудена от клането,
ти мислиш — украса е
кръвта по челото ти!
Презряна, от близки напусната, някога
смъртта със смърт ще изкупиш!

КЛИТЕМНЕСТРА

Тогава слушай думите ми клетвени.
Чуй, Правдо, отмъстила за детето ми,
чуй, Гибел, чуй, Еринио! Съсякох го
пред вас! Не ще пристъпи страх в чертозите,
догде кладе в огнището ми огъня
Егист, приятел предан, както винаги!
Че щит е той за мойто дръзновение!
Лежи опозорителят ми, сладката
любов на Хризейдите^[9] по Илион!
И неговата пленница, гадателка,
пророчица и дружка на леглото му,
и предана любовница по пътя му
на кораба! Не им е незаслужено.
Той падна тъй, а тя изпя последния
предсмъртен вопъл, както пее лебедът,
и днес лежи с любов до него. Нея той
доведе, за да подслади триумфа ми!

Първа строфа

ХОР

Коя мигновена смърт, смърт без страдания
и без приковаваща болест,
ще дойде и ще донесе за мене

вечния сън? Че падна
скъпият наш бранител, който
претегли много заради жена и днес
загуби от една жена живота си!

О, горко ни! Безумна Елено! Сама,
ти погуби тъй много, премного души
на бойци под стените на Троя!
Греха си увенча с дела безпримерни,
с неизличима кръв! Ти бе размирен дух
за този дом и гибел за стопанина!

КЛИТЕМНЕСТРА

О, недей призовава духа на смъртта
с възмутена душа! Не отправяй сега
към Елена гнева си — че тя била смърт,
че едничка погубила много бойци
от данайската рат
и отворила зеещи рани!

Първа антистрофа

ХОР

Ти демоне, който с бяс блъскаш чертозите
и двамата внука на Тантал^[10] —
ти вдигна две жени с еднаква дързост^[11],
Мойто сърце се къса!
Връз тялото му като гарван
злокобен е застанала и — вижте я —
тя пее нечестивите си напеви.

О, горко ни! Безумна Елено! Сама,
ти погуби тъй много, премного души
на бойци под стените на Троя!
Греха си увенча с дела безпримерни
с неизличима кръв! Ти бе размирен дух
за този дом и гибел за стопанина.

КЛИТЕМНЕСТРА

Прави думи изрекоха твойте уста,
назовавайки триждимогъщия дух
на рода Атрея. В гърдите ми той
е разпалил безкрайната жажда за кръв.
Незарасла една,
Нова рана се мигом разтваря.

Втора строфа

ХОР

Страшен в гнева си е този
Демон, когото ти прославяш!
Уви, то е скръбен спомен
за черна, безрадостна участ!
Уви, уви! От Зевс е то, от този
велик всепричинител, всетворец.
Какво постига смъртните без Зевса?
Какво не е замислено от бог?
Ах, горко ми, о царю, о царю любим!
Как да плача за тебе?
И какво да ти кажа от обич?
В тая тъкан на паяк лежиш умъртвен,
Поразен от престъпен удар!
Горко ми, ах! Срамно падна в леглото си,
притихнал от коварна гибел,
убит от жена си с меч двуостър!

КЛИТЕМНЕСТРА

Ти ме съдиш, задето извърших това.
Запомни и недей ме нарича жена
на тогова! И знай, че превърнат в жена
на тогова, на мъртвия, древният дух,
отмъстителят лих за ужасния пир
на Атрея, заплаща чрез днешната смърт,
като жертвува мъж за невръстни.

Втора антистрофа

ХОР

Кой ще докаже, че нямаш
дяд и вина в това убийство?
И как, и как? Отмъстител
За бащина кръв дойде.
А черният Арей беснее в тези
потоци от една и съща кръв.
Където и да мине, той ще иска
отплата за изядени деца.

Ах, горко ми, о царю, о царю любим!
Как да плача за тебе?
И какво да ти кажа от обич?
В тая тъкан на паяк лежиш умъртвен,
Поразен от престъпния удар!
Горко ми, ах! Срамно падна в леглото си,
притихнал от коварна гибел,
убит от жена си с меч двуостър!

КЛИТЕМНЕСТРА

Не, не бе недостойна за него смъртта,
нито беше коварна.
Та не внесе ли сам сред чертозите той,
вероломство и зло? Че с родено от мен
и от него дете, за което скърбя,
с Ифигения, той се отнесе така,
както ние със него. Та в ада сега
да не се големее — той падна от мен,
и плати за нанесена гибел.

Трета строфа

ХОР

Безпомощен съм. Няма крепка мисъл

в смутения ми ум.
Къде да ида? Рухва тази къща!
Боя се от шума на сприя кървава,
съдбовна за дома! Плющят порои!
За нова мъст изостря своята правда
връз нови острила съдбата гибелна.

Ах, да беше погълнала, земьо и мен,
преди да съзра как студеният труп
е прострян в посребрената баня!
Него кой ще положи в земята, и кой
ще нарежда над него? Ще смееш ли ти,
ти, която погуби съпруга си, вик
да извиеш с лицемерния дар
да изкупваш постъпка престъпна?

Кой ще изпее надгробна прослава, сълзи
кой ще пролее с чисто
сърце за този храбър воин?

КЛИТЕМНЕСТРА

Тая грижа е много далече от теб.
Той умря, той загина от мене — сама
ще загробя, трупа му, но не под плача
и скръбта на дома.
Ифигения, само единствена тя,
дъщеря му, с любов
ще посрещне баща си на скръбния бряг,
ще обвие с ръце
главата му, ще го целуне.

Трета антистрофа

ХОР

Обидата отвръща на обида,
и трудно е да се реши.
Убиецът — убит, за смърт — разплата!

Стои, докле и Зевс, стои на трона си,
Повелята: виновникът ще страда!
И кой ще махне гибелното семе
от своя дом? Родът е свързан с бедствия!

Ах, да беше погълнала, земьо и мен,
преди да съзра как студеният труп
е прострян в посребрената баня!
Него кой ще положи в земята, и кой
ще нарежда над него? Ще смееш ли ти,
ти, която погуби съпруга си, вик
да извиеш с лицемерния дар
да изкупваш постъпка престъпна?

Кой ще изпее надгробна прослава, сълзи
кой ще пролее с чисто
сърце за този храбър воин?

КЛИТЕМНЕСТРА

Ето, казахте най-подир истинна реч.
Уговорка желая да склуча с духа
на Плистеновци^[12] с клетва, че всичко това
бих понесла, макар да е тежък товар,
само — той да си иде от нашия дом,
за да мъчи с взаимно нанасяна смърт
родове и на други! Най-малката част
от богатствата мен е достатъчна, знам,
ако само беса
на насилната гибел премахна.

Влиза Егист, следван от войници.

ЕГИСТ

О ясен ден, о слънце възмездително!
Бих рекъл: боговете-отмъстителни
следят отгоре злото между смъртните!

Като видях тогава, легнал в пеплоса,
тъкан от адски духове, възрадвах се,
че той заплаща за коварства бащини.
Атрей, баща му, царят на земята ни,
прогони от дома и от родината
Тиест, баща ми — нека бъде казано
по-ясно: своя брат, — в борба за царството.
Тиест намерил в своя дом убежище,
че не обагрил с кървите си бащина
земя. Но ето че Атрей, безбожният
баща на този, повече с усърдие,
отколкото от обич, уж празнувайки
тържествен ден със жертви, дал на татка ми
да се гости с месата на децата си.
Ръцете им, нозете им и пръстите
строшил и скрил...

И седнал на трапезата,
Тиест яде, измамен смъртоносната
за този род храна — да, вие виждате.
Но в миг, разбира гнъсното деяние,
извиква, пада възник, бълва късове
и моли страшна смърт за Пелопидите^[13],
събаряйки трапезата с проклятие:
„Така да падне целият Плистенев род!“
Та затова и него паднал виждате.
И аз със право му скроих убийството.
На своя клет баща аз бях тринайсето
дете, ала и мене, пеленачето,
прогони той. Но станах мъж и Правдата
ме върна тук. Далече бях, но схванах го,
като скроих това коварство гибелно.
Сега и да умра, ще падна радостен,
Че виждам него в мрежите на Правдата.

ХОР

Егисте, мразя дръзките престъпници!
А ти призна, че си убил владетеля,

че сам си му замислил тая жалка смърт.
Тогава чуй: не ще спасиш главата си,
народът ни ще те пребие с камъни!

ЕГИСТ

Какво, това, говориш ти, последният
гребец, против кормчията на кораба?
Ще видиш колко трудно е за стареца
да се приучи на благоразумие!
Че тежки жезла и глад мъчителен
са най-добрите лекари за стария
безумец. Ала гледай тук, не виждаш ли?
Не дигай крак срещу ръжен, опасно е!

ХОР

Жена! Остана у дома, очаквайки
бойците, оскверни на вожда брачната
постеля и замисли тая страшна смърт!

ЕГИСТ

И с тези думи ще започне злото ти!
С Орфея вий по глас не си приличате.
Че той пленявал с песните си прелестни,
а ти ме дразниш със глупашко лаене!

ХОР

Че ти ли ще ми бъдеш цар на аргосци,
ти, който смърт замисли за владетеля,
а не посмя да вдигнеш сам ръката си?

ЕГИСТ

Да, хитростта е женско дело, вярно е.
А мен, врага му древен, подозираха.
Но ще опитам да владее аргосци
с богатата на тогова. Непокорниците
ще усмиря с юзда като лудеещи
коне! Гладът ужасен и тъмницата

ще сторят твърде мек и кротък нравът им!

ХОР

Защо, подлецо, не уби владетеля
самият ти, защо жена му, гнъсното
петно на този град, на боговете ни,
го поразил? Но жив ли е под слънцето
Орест, да дойде, воден от добра съдба,
той, мощният убиец и на двама Ви?

ЕГИСТ

Тъй ли смяташ да постъпваш и приказваш? Чакай ти...
Хей, приятели, войници! Час решителен дойде!

ХОР

Хей, другари, бързо всеки да изтегли своя меч!

ЕГИСТ

С този остър меч в ръката аз не бягам от смъртта.

ХОР

За смъртта си ти говориш! А сполуката е с нас!

КЛИТЕМНЕСТРА

Стига вече, най-любими, стига толкова злини!
Та и без това пожнахме жътва кървава до днес
Стига мъки! Край на всичко! Ние сме облени в кръв!
Влез дома, и вие старци, приберете се у вас,
докато сте здрави! Всичко сторено е за добро.
Ако стига този ужас, ний ще се задоволим —
доста с хищните си нокти, демонът ни е разил!
Ето моята женска дума, ако някой пита мен!

ЕГИСТ

Как! И те да ме обиждат с глупавия си език!
Хвърляйки подобни думи, те възбуждат злия дух!
Те не знаят срам и мярка, хулят своя господар!

ХОР

А, аргивецът не знае да ласкае подлеци!

ЕГИСТ

До-ще време и ще смогна с вас да се разправя аз!

ХОР

Не, ако даде небето да се върна тук Орест!

ЕГИСТ

О, изгнаниците, зная все с надежди се крепят!

ХОР

Действуй, тлъстей, погазвай правдата — че имаш власт!

ЕГИСТ

Ах, за тая своя глупост някога ще ми платиш!

ХОР

О, надувай се, перчи се, пред кокошката — петел!

КЛИТЕМНЕСТРА

Чуй, презирай тоя техен празен лай! Та аз и ти
ще владеем в тази къща и ще турим хубав ред!

Клитемнестра и Егист влизат в двореца.

Хорът бавно се оттегля.

---

[1] Синът Алкменин е Херакъл, който бил задължен да робува на лидийската царица Омфала. ↑

[2] Тъй, както непрестанно плаче сивият печален славей — вж. забел. към ст. 61–62 на „Молителките“. ↑

[3] Кокит — река в ада; вж. забел. към ст. 691 на „Седемте срещу Тива“. ↑

[4] Ахерон — река в ада; вж. забел. към ст. 856 на „Молителките“. ↑

[5] *Сцила* — шестоглаво чудовище, което обитавало крайморска скала срещу друго чудовище — *Харибда*. ↑

[6] *Пития* — жрица-пророчица в делфийското светилище на Аполон. ↑

[7] *Ликейски Аполоне* — Аполон като вълкоубиец; вж. забел. към ст. 690 на „Молителките“. ↑

[8] *Закланото дете*, за което говори *Клитемнестра*, е *Ифигения*; срв. забел. към ст. 200. ↑

[9] *Хризеида* — пленница на *Агамемнон*, дъщеря на жреца *Хриз*. Тук — в множествено число, като нарицателно име. ↑

[10] *Двамата внука на Тантал* са *Агамемнон* и *Менелай*. ↑

[11] *Двете жени с еднаква дързост* са *Клитемнестра* и *Елена*. ↑

[12] *Плистеновци*, т.е. потомци на *Плистен*, каквито са *Атридите*. Мястото на *Плистен* в родословието на *Пелопидите* (вж. забел. към ст. 1600) не е точно определено. Обикновено *Плистен* е син на *Атрей*, следователно брат на *Агамемнон* и *Менелай*, което *Есхил* явно не приема. Той го поставя сред първите предци на *Атридите*. ↑

[13] *Пелопидите* — потомци на *Пелоп*, син на *Тантал* (срв. забел. към ст. 1469), баща на *Атрей*. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.